

การศึกษา

ส่ง... 'วิกฤต' มหาวิทยาลัยไทย ในภาวะ 'หมาถูกน้ำร้อนลวก'??

มนตรี ด้านนโยบาย

วันชัย สิริชนะ

มี โอกาสไปร่วมงาน "มหกรรม 20 ปี แม่ฟ้าหลวงวิชาการ" เนื่องในวาระที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (มฟล.) ครบรอบ 20 ปี เมื่อช่วงปลายเดือนกันยายนที่ผ่านมา

ได้พบปะพูดคุยกับอธิการบดีว่าการทบทวนมหาวิทยาลัย อธิการบดีทบทวนฯ และฟังผู้รู้หลายๆ ท่านพูดถึงสถานการณ์ต่างๆ ที่มหาวิทยาลัยไทย นิสิตนักศึกษา และอาจารย์ กำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้

ต้องยอมรับว่าอยู่ในภาวะ 'วิกฤต' จริงๆ เพราะหากติดตามข้อมูลข่าวสารมาโดยตลอด จะเป็นที่รู้กันดีว่ามหาวิทยาลัยไทยกำลังเผชิญกับสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง

ต้องทยอยเลิกจ้างครูอาจารย์ และหลายแห่งต้องปิดตัวลง

"นายมนตรี ด้านนโยบาย" อธิการบดีว่าการทบทวนฯ ที่แม้จะไม่ได้เกี่ยวข้องกับงานในแวดวงอุดมศึกษาหลังพ้นตำแหน่งไปแล้ว ก็ตาม แต่ยังคงเกาะติดข้อมูลข่าวสารมาโดยตลอด อธิการบดีว่าการทบทวนฯ ฟันธงว่า ขณะนี้

มหาวิทยาลัยไทยกำลังประสบกับภาวะวิกฤตจริง ซึ่งเป็นเรื่องที่คาดการณ์กันว่าหนึ่งต้องเจอ เพราะเราไม่ได้มองภาพรวมของประเทศ ที่ผ่านมาระบบการเจริญเติบโตของบ้านเมือง มองการขยายตัวของประชากร กำลังคน และคิดแบบการขยายตัวของสังคมที่ต้องการให้ลูกหลานเรียนสูงๆ จึงมุ่งผลิตบุคลากรระดับอุดมศึกษา แล้ววันหนึ่งเราถึงจุดที่เจอวิกฤต เนื่องจากไม่มีกรวางกลไกระดับประเทศ

นายมนตรีบอกด้วยว่า มหาวิทยาลัย และผู้ที่คุมนโยบาย ไม่ได้มองสถานการณ์กำลังคนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สถาบันการศึกษาที่ผลิตครู รับนักศึกษาจำนวนมาก สถาบันการอาชีวศึกษาถูกยกฐานะขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นฐานการขยายตัวในการรองรับบุคลากรในขณะนั้น แต่เมื่อผ่านช่วงเวลาในขณะนั้น มา อัตราการเกิดลดลง จึงเกิดปัญหขึ้น

"ที่ผ่านมา เรามองแต่ข้างหน้า โตไป แล้ววิกฤตก็มาถึง โลกเปลี่ยนแปลงไว ถ้าเราเรียนรู้แบบเก่า ศาสตร์เฉพาะทางเริ่มเปลี่ยน ผมเคยคุยกับอธิการบดีทบทวนฯ ว่าถ้าเรียนแบบเก่า ไม่เรียนรอบด้าน เรียนเฉพาะศาสตร์ใดศาสตร์มัน จะไม่มีต้นทุน วิจัยคิด หรือมองเฉพาะ

มุมมองตัวเอง ทำให้ไม่ทันสมัย ไม่ทันโลก คณะต่างๆ จึงต้องเปลี่ยนเป็นสหวิทยาการมากขึ้น เพื่อสร้างคนที่ได้หลายๆ ศาสตร์ เพราะวันนั้นจะอยู่กับวิธีคิดเก่าๆ ไม่ได้แล้ว ไม่เช่นนั้นคณะต่างๆ จะค่อยๆ หายไปเรื่อยๆ"

อธิการบดีว่าการทบทวนฯ ยังมองว่า ขณะนี้กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ผลิตคน แต่มีปัญหาต่อคุณภาพ ซึ่งเป็นปัญหาสังคม ผู้ที่บริหารด้านการศึกษา ต้องมองภาพรวมของประเทศเป็นหนึ่งเดียว ก็อาจมีมุมมองแก้ปัญหาได้มากขึ้น

ทั้งหมดทั้งมวลนี้ นายมนตรีกล่าวทิ้งท้ายถึงปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การศึกษาไทยไปไม่ถึงไหนเสียที

"ผมมองว่าถ้าใครเป็นรัฐมนตรี และเห็นวิสัยทัศน์ก็จะแก้ปัญหาได้ แต่ที่ผ่านมา รัฐมนตรีอยู่ในตำแหน่งแค่ไม่นานแล้วเปลี่ยน ทำให้ไม่มีการแก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่อง"

!?!?

บ ณะที่ผู้คร่ำหวอดในแวดวงอุดมศึกษามาอย่างยาวนาน อย่าง "รศ.ดร.วันชัย สิริชนะ" อธิการบดี มฟล. และอธิการบดีทบทวนฯ ได้บอกเล่าถึงสถานการณ์ที่มหาวิทยาลัยไทยกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้แบบถึงก้น ว่า

มหาวิทยาลัยอยู่ในถ้ำ อาจารย์ส่วนใหญ่เป็นมนุษย์ ถ้า ดูเฉพาะเรื่องที่สนใจ วิจัยแคบ ดูเฉพาะเรื่องที่เรียนมา ทำประโยชน์เฉพาะเรื่องที่เรียนให้เกิดประโยชน์ด้านใดด้านหนึ่งตามที่เราเรียนมา ยิ่งหมอยิ่งวิเศษแคบ

"ฟังจากผู้รู้คนอื่น ๆ การวิเคราะห์สถานการณ์ของสังคม มองคนละด้าน คนละมุมก็จะเอชีวิตรัด ดั้งนั้น ต้องหยุดคิดแบบมนุษย์ถ้ำ ต้องออกจากถ้ำ มองสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงว่าเกิดอะไรขึ้น และปรับตัวให้สอดคล้อง เพราะทุกอย่างเปลี่ยนแปลงเร็ว ชั่วข้ามคืน มหาวิทยาลัยจึงต้องคิดล่วงหน้า ไม่ใช่รอว่าอนาคตจะมีอะไรเกิดขึ้น คือทำอย่างไรให้เติบโตและดีกว่าคนอื่น เราจำเป็นต้องเป็นตัวของตัวเองอะไรต้องเปลี่ยนแปลง และก้าวให้ทันโลก"

ทั้งนี้ การประยุกต์งานวิจัยเพื่อให้เกิดเป็นนวัตกรรม ต้องมีภาคเอกชนช่วยกันคิดว่าเขาไปใช้ได้อย่างไร เพื่อให้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลก เพราะวันนั้นเราอยู่ในถ้ำไม่ได้ ออกจากถ้ำก็อาจไม่เข้มแข็งพอ จึงต้องดึงคนนอกเข้ามาในถ้ำ และช่วยกันคิด เพื่อทำสิ่งแปลกและใหม่ให้เกิดประโยชน์กับบ้านเมือง

ฉะนั้น ถ้าไม่คิดใหม่ เราจะกลายเป็น "หมาทางด่วน" นี่คือนิสัยที่ รศ.ดร.วันชัยฟันธงแบบไม่ลังเล!!

ส วนประเด็นที่อธิการบดี มฟล.เห็นว่าเป็น "จุดอ่อน" ของมหาวิทยาลัยไทยในขณะนี้ คือมุ่ง

เน้นให้อาจารย์ทำวิจัยเพื่อขอ "ตำแหน่งทางวิชาการ" อาจารย์จึงมุ่งทำผลงานวิจัยพื้นฐาน จนอาจ "ละลาย" ภารกิจหลัก

แต่ถามว่านิสิตนักศึกษาที่มี "คุณภาพ" เพิ่มขึ้นหรือไม่??

ซึ่งเป็นปัญหาเดียวกับที่นักเรียนในโรงเรียนต้องประสบพบเจอ คือ "ครู" มุ่งเน้นทำผลงานเพื่อขอ "วิทยฐานะ" จนหลายคนอาจละเลยภารกิจหลักของความเป็นครูเช่นกัน

รศ.ดร.วันชัยมองว่า มาตรการที่ส่งเสริมให้อาจารย์มหาวิทยาลัยทำผลงานเพื่อขอตำแหน่งวิชาการระดับมีมากขึ้นอย่างรวดเร็ว จนบางครั้งเป็น "ผลเสีย" เพราะทุกคนมุ่งทำงานวิจัยพื้นฐานเพื่อขอตำแหน่งวิชาการ ซึ่งไม่ใช่ความผิดของอาจารย์ แต่คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.) ควรศึกษาในเชิงลึกว่าการให้อาจารย์ทำวิจัยมากๆ มีผลเสียมากกว่าผลดีหรือไม่

เพราะหากดู "งานหลัก" ของมหาวิทยาลัย จะมี 4 ภารกิจหลักๆ คือ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม แต่เมื่อมีนโยบายส่งเสริมให้อาจารย์ทำวิจัยมากขึ้น

จะทำให้ภารกิจหลักอีก 3 ด้าน ลดน้อยลงหรือไม่??

ความตั้งใจสอนของอาจารย์ลดน้อยลงหรือไม่??

เพราะตำแหน่งวิชาการจะมี "เงินประจำตำแหน่ง"!!

เหล่านี้คือเหตุผลที่ ก.พ.อ.ควรศึกษา "ข้อดี" และ "ข้อเสีย"??

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยยังมีบทบาทในการ "ชี้แนะ" ให้ "คนรุ่นใหม่" รู้ว่า "อยากเป็น" หรือ "อยากทำ" อาชีพอะไรในอนาคต ซึ่ง รศ.ดร.วันชัยได้ยกตัวอย่างในการพัฒนาประเทศของ "จีน" ให้เห็นกันชัดๆ ว่า จีนมีนโยบายดึงนักวิทยาศาสตร์กลับบ้าน โดยให้เงินเดือนสูงๆ ช่วงแรกๆ เริ่มจากเกือบปีละ 1 ล้าน และพัฒนา จนวันนี้จีนสร้างเครื่องบิน

รยยนต์ รถไฟความเร็วสูง เป็นต้น ซึ่งเป็นการซื้อความรู้มาต่อยอดทั้งสิ้น

เหล่านี้ไม่ใช่ "หัวใจ" ที่ทำให้จีนเติบโต...

สิ่งที่ทำให้จีนเติบโตอย่างแท้จริงคือ "จิตวิญญาณ" ของคนรุ่นใหม่ ที่พร้อมจะ "แข่งขัน" และพร้อม "เปลี่ยนแปลง" ทำให้จีนเติบโตอย่างรวดเร็ว

ทุกวันนี้ "นักศึกษาจีน" พูดภาษาอังกฤษได้เกือบทุกคน เพราะต้องแข่งขัน ไม่มองเฉพาะในประเทศ และมีแรงบันดาลใจออกสู่โลกกว้าง

แต่ "เด็กไทย" ไม่คิดแบบนี้!!

ฉะนั้น สิ่งที่กำลังเกิดขึ้นกับอนาคตของมหาวิทยาลัยไทยในเวลานี้ คือเด็กเข้าสู่มหาวิทยาลัยน้อยลง

เรา "โทษ" ว่าเพราะเด็กเกิดน้อย

โทษ...ระบบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (ที่แคส)

โทษ...เด็กว่ามีค่านิยมเข้าเรียนมหาวิทยาลัยลดลง เพราะดูตัวอย่างจาก "สตีฟ จ๊อบส์" และ "บิล เกตส์" ที่ถึงไม่จบมหาวิทยาลัยก็รวยได้

ปัญหา คือ จะทำอะไรให้เด็กไทยมี "แรงบันดาลใจ" ที่ดี??

พล.จึงมีแนวคิดให้นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ต้องคิดให้ได้ว่าตัวเองอยากเป็นอะไร ต้องมีแรงบันดาลใจ และต้องทำให้ได้ เพื่อให้เป็น "ที่สุดของที่สุด"

โดยนักศึกษาไม่จำเป็นต้องเรียนจบปริญญาเอกก็ได้ หรืออาจารย์ไม่จำเป็นต้องเป็น "ศาสตราจารย์" ก็ได้ แต่ต้องเป็นในสิ่งที่ตัวเองต้องการเป็น

พร้อมทั้งท้าทายว่า ขณะนี้มหาวิทยาลัยอยู่ในภาวะ "หมาถูกน้ำร้อนลวก" จึงต้องวิ่งหาที่เย็นเพื่อรักษาตัว หวังว่ามหาวิทยาลัยจะตื่นจากภวังค์ และปรับตัวเอง ต้องมีแรงบันดาลใจ ประยุกต์ คิดสร้างสรรค์ และต้องดูโลกภายนอกว่าเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ซึ่งเป็นโลกที่โหดร้าย ถ้าใครเดินไม่ทันก็ จะถูกทิ้งให้ทนทุกข์ทรมาน!! ●